

CALVO, Leandro
Edició a cura de Josep Maria Ferrairó Salvador

Hidrografia i Geologia valenciana

CEIC Alfons el Vell, Gandia, 2008
496 pàgs.

Coincidint amb la celebració del bicentenari de la fundació de l'Escola Pia de Gandia (1807-2007) ha vist la llum aquest llibre que recupera l'obra de l'escolapi Leandro Calvo (1851-1920), que va destacar per les seues investigacions geològiques. Aquesta publicació ens permet conèixer l'aportació científica de l'escolapi, que va desenvolupar la major part de la seua carrera docent a Gandia, a més de mostrar l'estat de la ciència en el trànsit entre els segles XIX i XX i els intents de fer convergir les teories científiques amb el dogma religiós, ja que el pare Calvo participà en tots els corrents científics del moment i la seua obra contribuï, ni que fos humilment, a la incorporació de la investigació espanyola al paradigma científic occidental. Les indagacions de Leandro Calvo, realitzades amb un suport teòric limitat i amb mitjans tècnics rudimentaris, com bé s'indica a la introducció, han estat un referent per als estudis comarcals del segle XX. Així doncs, l'edició d'aquest recull, que inclou obres de difícil accés o que estan esgotades, se'ns presenta com una tasca necessària i lloable per a difondre l'obra del pare Calvo.

Aquest llibre, edició a cura de Josep Maria Ferrairó, inclou la transcripció d'un

dels primers treballs de l'escolapi, *Un viatge per la muntanya*, publicat originalment al setmanari gandianer *El Litoral*, i està acompanyat de documentació gràfica actual. En aquesta obra, el pare Calvo fa un repàs geològic de la Safor, però també d'altres llocs com Alcoi, Énguera, Xàtiva o Benigànim, de forma amena i amb un estil epistolar. A continuació apareix el facsímil *Hidrografia subterrànea*, obra cabal de Leandro Calvo publicada el 1908, en què investiga un grapat de conques de rius i barrancs amb uns resultats espectaculars per a l'època i els mitjans amb què comptava. Finalment, en la solapa de la coberta, s'inclou el facsímil del plànol topogràfic de Gandia fet el 1908 per a l'Exposició Regional de València de 1909, ja que el pare Calvo fou, també, un excel·lent topògraf.

El llibre es completa amb un pròleg realitzat per l'editor literari en què s'insereix l'obra i la figura de Leandro Calvo en el seu context històric, amb la qual cosa podem entendre molt millor la importància i transcendència de la tasca científica d'aquest escolapi. En definitiva, una publicació que, amb la missió de recuperar de l'oblit i divulgar aquesta obra pionera en el camp de la geologia i hidrografia, esdevé *per se* una joia bibliogràfica.

Alfred Boluda Perucho

**DOMÉNECH, Àngels,
Pablo GIMÉNEZ
i Francesc X. LLORCA**

*Als peus de l'Aitana.
Toponímia i Paisatge des de Sella*

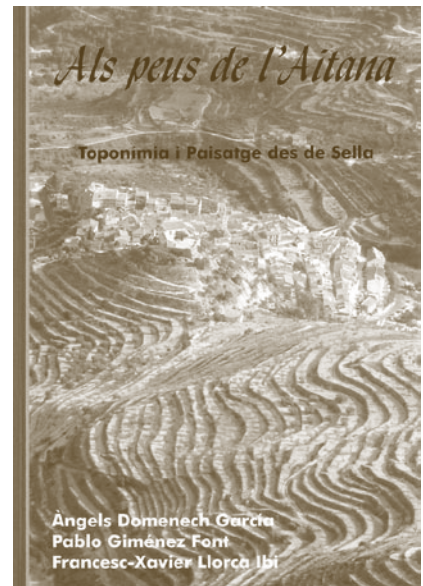
Excm. Ajuntament de Sella, 2007
300 pàgs.

No són freqüents els llibres que, fets per especialistes i de forma exhaustiva, recullen, estudien i divulguen una part tan important del nostre patrimoni, del patrimoni de tots els pobles, de la memòria del territori, com és la seua toponímia.

És per això que ens fa molta il·lusió, i pensem que és molt necessari divulgar aquesta novetat editorial, *Als peus de l'Aitana. Toponímia i Paisatge des de Sella*, per a contribuir a evitar que la seua aparició no tinga la repercussió que creem es mereix.

El treball presenta vora set-cents

topònims, que han estat arrellegats per més de trenta-cinc informadors, en un rigorós treball d' anotació, comprovació i fixació dels topònims en els mapes de les diferents partides del terme municipal de Sella, situat als peus de l'Aitana.

Aquesta llista toponímica i el seu annex cartogràfic suposa una part cabdal de l'estudi. Cada topònim presenta la seua definició, l'etimologia, o la seua justificació, juntament amb altres complements informatius i de localització.

Però aquest treball presenta també dues parts més. En la primera, es tracta de reconstruir la història del paisatge de Sella, per tal de contextualitzar adequadament els topònims. En la segona es fa un recorregut per la història de la toponímia valenciana, dels elements més generals als més particulars.

Com diuen els autors del llibre: "Un dels objectius d'aquest treball consisteix precisament a promoure una de les formes de valorar el llegat que ens ha deixat generació rere generació, i que consisteix a aprendre a llegir el paisatge, entendre i valorar d'una ullada pausada que tot el terme té la marca dels nostres avantpassats". Aquest missatge, en uns moments de canvis accelerats i irreversibles en la utilització que es pot fer del territori de qualsevol terme municipal, en aquest cas el de Sella, ens ha d'aprofitar per a repensar quina ha de ser la nostra relació amb la natura, amb el nostre paisatge, i adquirir un grau de compromís que requereix viure en un poble privilegiat com Sella, als peus de l'Aitana.

Carles M. Mansanet Terol